

Resul Aytemür'de Esinleyici Rengin Şiddeti

LEVENT ÇALIKOĞLU

Öyle görünüyor ki Resul Aytemür tüm çalışmalarında, tuval resminin boya ile gerçekleştiriliyor olduğu gerçeğini, maddesel bir duvar katılığının sağlamlığına eşdeğer ölçüde ayakta tutuyor. Bir başka deyişle Aytemür yaptığı resimle, pentürde kullanılan rengin, temsil edilenin reel gerçekliğinden ayrı olarak, uygulayıcısının tasarladığı benzersiz gerçeklikle yeniden üretilmesi gerektiğini kanıtlayarak savını üstleniyor. Bu ilişkiyi arkasında hiçbir soru işareti bırakmadan saf dışı eden Aytemür'un kuşkusuz belirgin özelliği kullandığı boyanın miktarı konusunda tasarrufu kesinlikle aklının ucundan bile geçirmemesi. Hatta tuval yüzeyine bitişen ve neredeyse izleyicinin üzerine sıçrayacak olan boya, renge saplantılı bir gönül bağı duyan inançlı bir kişiliğin yansıması olarak karşımıza çıkıyor. Boyanın her bir doku katında üst üste katmanlaşan varlığı, adeta Aytemür'ün yüzeydeki kontrolünün garantisi ve bekçisi.

Çok ilginçtir ki Aytemür, peşinde sayısız eskizin enerjisi ile insana özgü egemenlik alanları olarak tanımlayabileceğimiz, gündelik yaşamın rutin bir şekilde aktığı park ve bahçe görüntüleri veya kabına sığmaz bir denizle onurlu bir diyaloga giren balıkçı kompozisyonlarıyla, benliğini kuşatan görünümlere ne kadar sadık kalsa da, renk konusunda tamamen egosunun yön verdiği bir kulvarda seyrediyor. Hatta bu esinleyici renk kullanımının giderek artan şiddeti, bir süre sonra boyaya, temsil ettiği şeyin yerini alma sahibiyeti kazandırıyor. Bu durumda, sayısız eskizin güvencesi ile tuval karşısına geçen ressam için yaşamın birebir renklerinden feragat etmenin tek yolu, esinleyici rengin kendisine sunduğu başına buyrukluğa sığınmaktır. Uygulamadan sonra canlı bir organizma misali uzamda solumaya başlayacak olan esinleyici renk, Aytemür'un bize sunduğu sahiçilik konusunda oluşabilecek tüm soru işaretlerini iptal ediyor. Kızıl renkli bir ıhlamur parkı, balıkçıların rızık beklediği yeşil bir deniz veya sararmış bir çöplükte uçuşan martılar türünde, doğada birebir karşılığı bulunmayan renk düzenlemelerinin izleyicideki inandırıcı etkisi, esinleyici rengin bilinçli kullanımına bağlı. Şüphesiz esinleyici rengin sanatçıya sunduğu bu serbestlik, Aytemür'un kişiliğini keşfetmesinin bir sonucu. Desen çalışmada sağlam ve eksiksiz bir kurguyu temellendiren kağıt ve kalem arasındaki kadim ilişki ise, pentüre geçmişte yerini, sürekli devinen bir fırçanın yönlendirdiği boya ve tuval ikilisinin kabına sığmaz coşkusuna devrediyor. Bilinçli bir renk soyutlaması olarak ta adlandırabileceğimiz bu olmazsa olmaz ilişki içerisinde Aytemür, tüm uzama, her tuşenin bir diğerini nedenlediği kesintisiz bir hareket dinamizmi kazandırıyor. Boya artık hareketin kendisi ve yüzeydeki dramın kaynağı olma görevini üstlenir. Aslında bu yargıyla Resul Aytemür'un yaşamdan kopmayan ve kendi kendine sürekli şarj olan gözlem gücünün, acı ve hüznle olan yakın ilişkisini de aralamış oluyoruz. Her ne kadar canlı renklerin cirit attığı bir yüzeyle karşı karşıya kalsak da

Aytemür'ün doğa ve yaşamdaki hüznün karşılığı bu renklerde yatmakta. Bu yüzden de geleneksel bir renk kullanımı ile ilişkilendirilebilecek tüm artı anlamlar baştan aşağı altüst olmuştur onun resminde. Figürü, canlıları veya doğayı var eden uyumlayıcı boya sürümü, peşi sıra yüzeye acı ve hüznü de beraberinde taşımaktadır.

Bu hüznün en çok duyulduğu kompozisyonlardan olan İhlamur Parkı peyzajları, parka dışarıdan bakıldığı çok belirgin düzenlemeleriyle resimde mekan sorunsalına özgün yanıtlar sunabilecek çalışmalarından. Aytemür, evinin balkonunun kendisine sunduğu görünümünden hareketle (ki böyle bir bakış noktasını tahmin edemeyen izleyici için kompozisyon oldukça sersemletici bir durum doğuruyor. Çünkü görünüm ne kuşbakışı ne de parkın içerisine yerleştirilen bir sehpadan çizilmiş olamaz. Olsa olsa bir merdivene veya bir apartmanın çatısına çıkılarak kaydedilmiş olabilir.) genellikle tuvalin alt kısmında başlayarak diyagonal olarak üst kısımlara doğru ilerleyen bir patikanın çevresinde yer alan ağaç kümelerinin konumunu belirleyen peyzajlar oluşturuyor. Bu peyzajların en belirgin özelliği, izleyiciye malzemesi ağaç dallar olan bir tüp geçit içersinde ilerleme zorunluluğu getirmesi. Öte yandan Aytemür'ün, ağaç gövde ve dallarında bir kontur oluşturacak şekilde katmanlaşan boya sürümünün de izleyici göze belirgin bir perspektif sunarak, yolun alt kısmından girip yukarılara doğru seğırtmesine yardımcı olduğu kesin. Aytemür bu sayede pentürdeki derinlik duygusunu, resmin üst kısmı yerine, esas ana temanın yani köpek gezdiren veya yalnız başına dolaşan figürlerin yer aldığı bölüme doğru kaydırmakta. Bu durumda resmin 2/3'lük kısmı, bakış açısı doğrultusunda ağaçlık alanla kaplı olmasına rağmen, geriye kalan 1/3'lük bölüm kıpır kıpır kaynayan bir gökyüzüne devredilmekte. Belki de bu sayede park içerisnde yer alan figürler sadece kendi ışığıyla parıldama özelliğine sahip sahipken güneşi gören ağaç dalları ve yaprakların aralarından süzülerek yola ulaşan ışınlar belirsiz bir atmosfer renginin yansımalarını sunmakta. Dairesel volümlenmelerle stilize edilen yaprak kümeleri, park içerisnde salınan figürlerin hareketiyle uyumlu bir birlik oluşturarak, verilmek istenen ifadenin derecesini arttırmakta.

Öte yandan Aytemür'ün Balıkçı kompozisyonlarında daha ağırbaşlı bir mekan ve renk kullanımının yeğlenmesi oldukça dikkat çekici. En azından esinleyici rengin figür yüzeyleri yerine tekne , deniz ve gökyüzüne karşılık bulduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu düzenlemeler Aytemür'ün gördüğünü resmeden bir ressam olduğu gerçeğini iyiden iyiye belgeliyor. İhlamur peyzajlarında balkonun sunduğu bakış açısı yerini, ulaşılabilir ve tamamen karşı karşıya kalınan balıkçı düzenlemelerine bırakıyor. Bir başka önemli bir nokta ise Aytemür'ün gerektiğinde acımasız ve taviz vermeyen bir derya karşısında emeğin ağlardan çıkacak nasibine bağlayan balıkçıların mücadelesini aktarma arzusuyla olabildiğince modeline yaklaşma gereksinimi duyması. Böylece artık İhlamur Parkında dolaşan herhangi bir figür gitmiş, yerine plastisesi belirgin, jest ve mimiği yaptığı eyleme uygun ve bir mizansen kaygısıyla oluşturulmuş balıkçılar gelmiştir. Ayrıca bu saf yürek düzenlemeleriyle Aytemür, İstanbul gibi bir metropolde önlerinden sayısız kez geçtiğimiz bu insanları nasıl görmemiz gerektiği konusunda da uyarıcı bir rol üstleniyor.

Görüldüğü üzere Resul Aytemür'ün kompozisyonlarında fırtınalı bir iç ruhun doğayı ve yaşamı kavrayış ilkesinin yansımaları yer almakta. Patlama derecesinde yüzeyi ateşleyen esinleyici renk ise bu fırtınalı iç ruhun dışavurum malzemesi. Bu yüzden de Aytemür'ün yüzeydeki yekpare bütünlüğü koordine eden boya kullanımını klasik bir malzeme hesaplaşması olarak değerlendirmek hata olur. Onun boyaya sunduğu dizginlenebilir serbestlik, olsa olsa zihninde kesinleştirdiği formu tornasında çekmenin verdiği güvenceye emeğini biçimlendiren bir çömlekçinin mutluluğuyla kıyaslanabilir.

ADAM SANAT
Temmuz 2001